

**Функціоналізм как
альтернативна лінгвістична
парадигма**

Степанченко Іван Іванович

Професор кафедри слов'янських мов,
доктор філологічних наук, професор

Автор понад 190 наукових робіт, серед яких дві одноосібні монографії, три монографії у співавторстві, підручник, посібники для шкіл та вишів України та КНР, статті у вітчизняних та закордонних наукових виданнях, методичні рекомендації. Під керівництвом І.І. Степанченка захищено 8 кандидатських дисертацій та 1 докторська. Заступник голови спеціалізованої ради з захисту кандидатських дисертацій. Викладає курси сучасної російської мови, вступу до мовознавства, практикуму з російської мови, стилістики, спецкурси, проводить аспірантський семінар.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ

- Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується переходом від структуралізму до антропоцентризму. З огляду на це змінюється підхід до визначення та принципів аналізу тексту.
- **Мета** курсу, з одного боку, полягає в тому, щоб на матеріалі тексту показати різницю методологічних принципів традиційної структуральної парадигми та сучасних антропоцентричних парадигм, з другого – в тому, щоб з позицій функціональної лінгвістики проаналізувати текст з огляду на його роль в акті комунікації, зв'язок форми та змісту, виділення мовного та позамовного рівнів змістовної структури тексту тощо
- **Завдання** курсу полягає в розширенні лінгвістичного кругозору докторантів, а також у формуванні практичних навичок парадигматичного аналізу поетичного тексту зокрема в практиці викладання у виші.

ЗМІСТ КУРСУ

- **Тема 1. Проблема визначення тексту.**
- Лінгвістика тексту як напрям розвитку науки про мову. Текст як явище статичності та динаміки. Текст та дискурс. Аналіз визначення тексту в працях І.Р.Гальперіна.
- **Тема 2. Текст як одиниця комунікативного акту.**
- Структура комунікативного акту. Визначення функцій тексту в комунікативному акті в працях давньогрецьких учених. Стилїстика декодування про роль тексту в комунікативному акті.
- **Тема 3. Зміст тексту як закодована інформація.**
- Зміст тексту як закодована інформація. Аналіз основних положень теорії інформації стосовно текстового змісту. Мета й завдання аналізу текстового змісту як декодування закованої автором інформації.
- **Тема 4. Принципи функціонального аналізу тексту.**
- Проблеми розуміння сутності тексту в працях В. Гумбольдта та О.О. Потебні. Бібліопсихологічна теорія М.О. Рубакіна. Психолінгвістична теорія тексту (Ю.О. Сорокін, В.П. Беянін). Праці, присвячені тексту, М.М. Правдіна.

ЗМІСТ КУРСУ

- **Тема 5. Форма та зміст тексту.**
- Діалектична єдність форми та змісту. Характеристика форми та змісту в працях структуралістів та функціоналістів.
- **Тема 6. Зміст тексту як розумова діяльність.**
- Статична и динамічна моделі мислення. Поняття як как зв'язок його визначень та віддзеркалення суттєвих ознак “предмета”. Абстракція, поняття та значення в динамічному аспекті.
- **Тема 7. Основні рівні структури текстового змісту.**
- Вербальні та “предметні” образи в свідомості людини. Концепція “мовного мислення”. Закони оперування “предметними” та вербальними образами. Поняття глибини тексту.
- **Тема 8. Розмежування мовного та позамовного рівнів змістовної структури тексту.**
- Проблема зв'язку мови та мислення як статичних структур. Суміщення динамічних структур, що містять “предметні” та вербальні образи в процесі сприйняття тексту.

ЗМІСТ КУРСУ

- **Тема 9. Абстрактні та конкретні одиниці в змістовній структурі тексту.**
- Діалектика абстрактного та конкретного в дійсності, мисленні та мові. Діалектика зв'язку дійсності, мислення та мови. Відношення між дійсністю, мисленням та мовою з огляду на семіотику.
- **Тема 10. Текст у лінгвометодичній парадигмі.**
- Взаємозв'язок лінгвістичної та лінгвометодичної парадигм. Методичні проблеми аналізу тексту з огляду на структуральну парадигму. Методика та функціональна лінгвістична парадигма.
- **Тема 11. Проективні тексти.**
- Образний та понятійний аспекти змістовної структури тексту. Поняття як вісь симетрії дійсності та тексту. Концептуальні елементи в текстах проективного типу.

ЗМІСТ КУРСУ

- **Тема 12. Тексти концептуального типу.**
- Поняття як вісь симетрії дійсності та тексту. Проективні елементи в текстах концептуального типу.
- **Тема 13. Парадигматична структура тексту.**
- “Переструктуризація” тексту в акті рецепції як перехід від мовної синтагматики до образно-понятійної парадигматики. Варіативність парадигматичної організації тексту.
- **Тема 14. Парадигматичний аналіз поетичного тексту.**
- Основні параметри образно-понятійних парадигм художнього тексту: склад, функції та засоби взаємозв’язку. Питання про конфігурацію парадигм.